GEÇ TUNÇ ÇAĞI'NDA BATI ANADOLU'DA TEKSTİL ÜRETİMİ: ÇİNE-TEPECİK HÖYÜĞÜ TEZGAH AĞIRLIKLARI

TEXTILE PRODUCTION IN WESTERN ANATOLIA IN THE LATE BRONZE AGE: LOOM WEIGHTS FROM ÇİNE-TEPECİK HÖYÜK

Derya YILMAZ *

Makale Bilgisi
Başvuru: 3 Aralık 2015
Hakem Değerlendirmesi: 9 Aralık 2015
Kabul: 5 Şubat 2016

Article Info
Received: December 3, 2015
Peer Review: December 9, 2015
Accepted: February 5, 2016

Anahtar Kelimeler: Dokumacılık. Geç Tunç Çağı. Batı Anadolu. Tezgah Ağırlığı. Çine-Tepecik Höyüğü.
Keywords: Weaving. Late Bronze Age. Western Anatolia. Loom Weight. Çine-Tepecik Höyük.

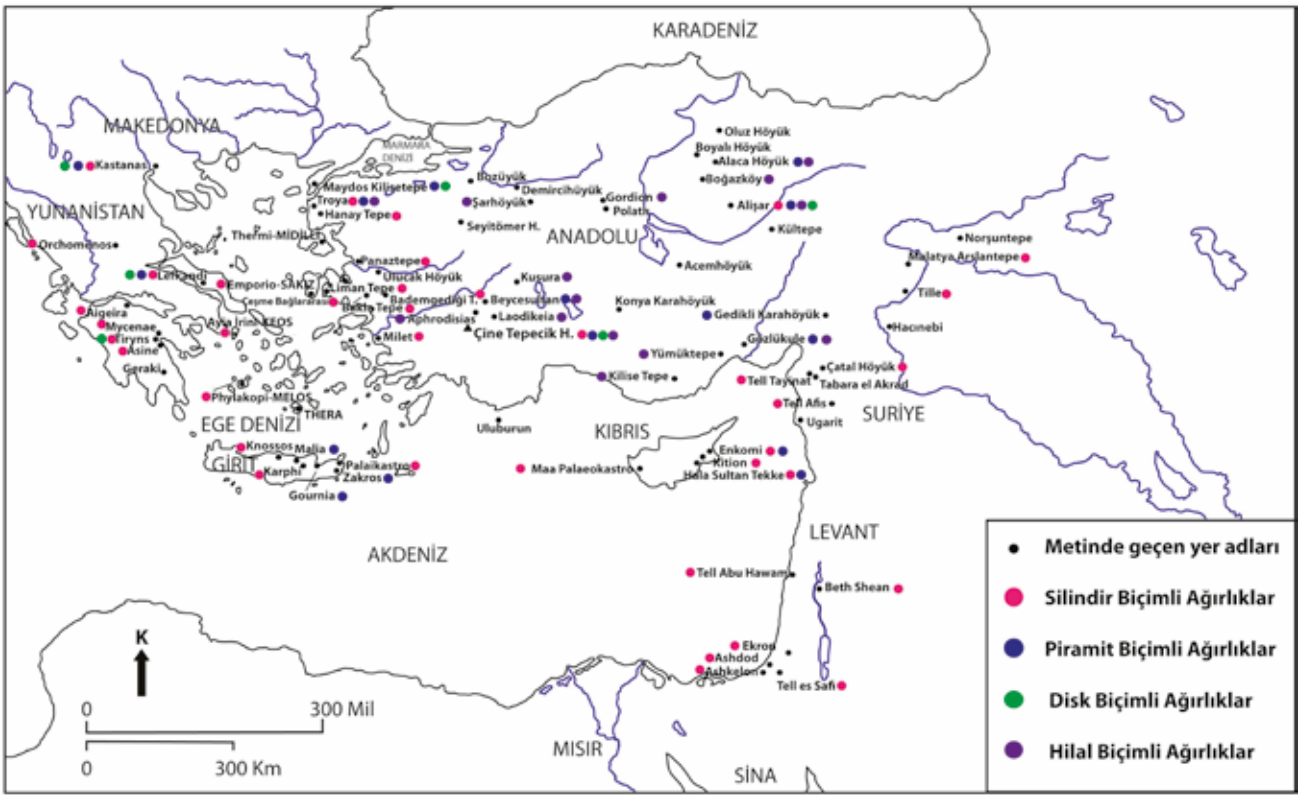
ÖZET

Aydın ili Çine ilçesinde bulunan Tepecik Höyüğü Geç Tunç Çağı tabakalarında ele geçirilen çeşitli dokuma aletleri Anadolu dokumacılık tarihi bakımından önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışmada pişmiş ve pişmemiş topraktan üretilmiş, çeşitli tiplerdeki tezgah ağırlıkları tipolojik ve teknolojik bakımdan değerlendirilmiştir. Ayrıca Anadolu, Ege Dünyası ve Önasya'dan çeşitli buluntu yerlerindeki benzer örneklerle karşılaştırmalar yapılarak dağılım alanları belirlenmeye çalışılmıştır. Kültürel ilişkiler bakımından incelenen farklı tip tezgah ağırlıklarının aynı dönemde bir arada kullanılmasının nedenleri üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak 4 farklı tip ile temsil edilen dokuma tezgah ağırlıkları, yerli Batı Anadolulu tiplerin yanında, bir taraftan Hitit kültür bölgesinden tanınan hilal biçimli tezgah ağırlıkları ve diğer taraftan Ege Dünyası'ndan Doğu Akdeniz'e kadar çok geniş bir coğrafyaya yayılan pişmemiş topraktan yapılmış silindir biçimli tezgah ağırlıkları; Çine-Tepecik Höyüğü'nün Geç Tunç Çağı Anadolu'sunda bölgeler arası ilişkileri etkin olan önemli bir merkez olduğunu kanıtlamaktadır. Tezgah ağırlıklarının sayısı göz önüne alındığında tekstil üretiminin endüstriyel boyutlarda olmadığı, daha çok halkın ihtiyacına yönelik yerel karakterde olduğu anlaşılmaktadır. Çeşitli ağırlık ve şekillere sahip tezgah ağırlıkları, farklı türde kumaşların üretildiğini kanıtlamaktadır. Bu durum Çine Tepecik Höyüğü sakinlerinin, dokumacılıkta geleneksel teknolojiyle beraber yeni teknolojileri de kullandığını göstermektedir.

* Yrd. Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 17100 Çanakkale - Türkiye.
E-posta: deryayilmaz@comu.edu.tr

ABSTRACT

The textile tools recovered at the Late Bronze Age levels of Tepecik Höyük, which is located in Çine Town of Aydın Province, provide important information about the weaving history of Anatolia. In this study, several types of baked clay and unbaked clay loom weights were examined in terms of their typological and technological characteristics. In addition, the comparisons were made with the similar examples that were recovered in various findspots in Anatolia, in the Aegean and in the Near East with an aim to determine their distribution area. The loom weights were studied in terms of cultural relations, focusing on the reasons for the usage of different types loom weights at the same period. As a result, it is understood that they were represented in 4 different types and the existence of local Western Anatolian types together with the crescent loom weights known from Hittite cultural region and the unbaked spools which were widespread in a large geographical area as from the Aegean to the Eastern Mediterranean, proves that Çine-Tepecik Höyük was an important centre with active interregional cultural relations in Anatolia during the Late Bronze Age. Given the number of loom weights, it is understood that textile production were not in industrial scale, rather had a local character that caters the needs of local people. The loom weights in various weights and shapes demonstrate that the different types of textiles were produced. It also shows that the residents of Çine-Tepecik Höyük used traditional weaving technologies together with the new technologies.

Resim 1: Geç Tunç Çağı'na Tarihlenen Tezgah Ağırlıklarının Tiplere Göre Dağılım Haritası. (Çizim: Derya Yılmaz) / *Distrubution Map of according to the Type of Loom weights dated to the Late Bronze Age. (Drawing: Derya Yılmaz)*

GİRİŞ

Tepecik Höyüğü, Aydın ili, Çine ilçesinin 3 km batısındaki Karakollar köyünde bulunmaktadır (Res.1). S. Günel başkanlığındaki bir ekip tarafından gerçekleştirilen "Aydın ve Muğla illeri Yüzey Araştırmaları" 2001 yılı çalışmalarında tespit edilmiştir. Höyükte, Çine Ovası Tunç Çağları ve Prehistorik dönemlerini aydınlatmak amacıyla 2004 yılından itibaren kazı çalışmaları başlamıştır[1]. Yapılan kazılar, Antik Marsyas Çayı'nın doğu kıyısında, Karia Bölgesi'nin Klasik Çağ öncesi dönemlerine ışık tutan önemli sonuçlar vermiştir[2]. Höyük yüzeyinde tarıma dayalı yoğun bir tahribat vardır. Oval bir yapıya sahip olan höyük, kuzey ve doğu kesimde 4-6 m yükseklikte ve güney, güneydoğu, batı kesimlerinde ova seviyesine yakındır[3]. Çine Çayı'nın (Antik Marsyas Çayı) belirgin bir kavisle genişlediği ovada bulunan höyükte[4]; sırasıyla Arkaik Dönem, Geç, Orta ve Erken Tunç Çağları, Erken ve Orta Kalkolitik Dönem ile Geç Neolitik Dönem'e kadar uzanan kültür katları tespit edilmiştir[5].

Höyüğü çevreleyen ve kısmen açığa çıkartılmış olan savunma duvarı MÖ II. Bine tarihlenmektedir. Savunma sistemi içinde Orta ve Geç Tunç Çağı yerleşimlerine ait mimari kalıntılar ve küçük buluntular açığa çıkartılmıştır[6]. Stratigrafik olarak II 1 kültür tabakası ile temsil edilen Geç Tunç Çağı kalıntıları, yerleşimin güney ve doğu kısımlarında açığa çıkartılmıştır[7]. Höyükte çok sayıda ithal ve yerli Miken seramiği parçaları ele geçirilmiştir. Miken seramiğinin son gelişim evresini temsil eden ve Geç Hellas III B-C evrelerinden tanınan seramiklerin Çine Ovası'nda ortaya çıkması; Ege ile kültürel ilişkileri göstermesi bakımından önem taşımaktadır[8].

Bu çalışmada değerlendirilen tezgah ağırlıkları[9], birbirine çok yakın alanlarda Geç Tunç Çağı tabakasında ele geçirilmiştir. Tezgah ağırlıklarının açığa çıkartıldığı yerler; herhangi bir mimari plan vermeyen tahrip olmuş yapılara ait tabanların üzeri veya çeşitli bina enkazlarıdır. Höyükte N/12 ve N/13 açmalarında MÖ II. Binin ikinci yarısına ait olan beyaz renkli küllü- yanık topraklı bir tabaka içinde çok sayıda piramit biçimli ağırlık ele geçirilmiştir[10] (Tablo 1). Burada değerlendirilen tezgah ağırlıklarının birbirine yakın alanlarda toplu olarak ele geçmesi yerleşimin bu bölümünün dokumacılar için ayrılmış olabileceğini göstermektedir.

[1] Günel 2006: 19.
[2] Günel 2008: 73.
[3] Günel 2006: 20.
[4] Günel 2011: 1.
[5] Günel 2003: 115; Günel 2004: 326-327.
[6] Günel 2006: 23.
[7] Günel 2014: 246.
[8] Günel 2006: 22; Günel 2008: 75.
[9] Çine Tepecik Höyüğü Geç Tunç Çağı yerleşiminde bulunan dokuma ağırlıklarını çalışmamı sağlayan, buluntu durumları ile ilgili bilgileri ve yorumlarını paylaşan Prof. Dr. Sevinç Günel'e teşekkür ederim.
[10] Günel 2008: 77, dipnot 7.

ÇİNE TEPECİK HÖYÜĞÜ TEZGAH AĞIRLIKLARI

Geç Tunç Çağı yerleşiminde ele geçen dokuma tezgahı ağırlıkları tipolojik olarak dört farklı grubu yansıtmaktadır. Bunlar pişmiş topraktan üretilmiş piramit ve hilal biçimli örnekler, pişirilmemiş kilden şekillendirilmiş silindirler ve genellikle kırık seramik gövde parçalarının kenarlarının yuvarlanıp, ortasının delinmesiyle yapılmış, ikincil kullanılmış malzemeden üretilmiş disk biçimli ağırlıklardır.

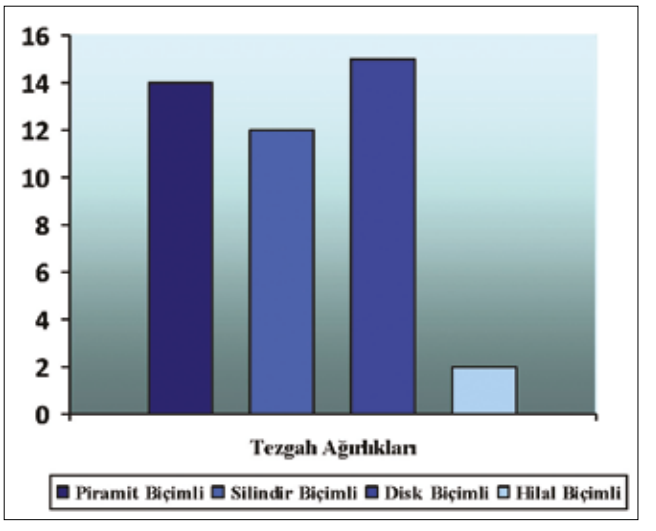
Piramit Biçimli

Bu tip dokuma tezgah ağırlıkları; Tunç Çağı boyunca tüm Anadolu'da yaygın olarak kullanılan bir formdur (Res. 1). Alişar'da Kalkolitik Çağ ile Erken Tunç Çağı'na tarihlenen ve toplu olarak bulunmuş ağırlıklar, bilinen en erken örnekler arasında sayılabilir[11]. Kültepe'de Asur Ticaret Kolonileri Çağı'na tarihlenen örnekler ele geçmiştir[12]. Alaca Höyük ve Alişar'ın Hitit Çağı tabakalarında kullanımları devam etmiştir[13]. Kilikya'da benzer örnekler Tarsus Gözlükule'de[14] Orta ve Geç Tunç Çağı'nda, İslahiye Ovası'nda Gedikli Karahöyük'ün Orta Tunç Çağı ve sonrası tabakalarında[15] açığa çıkartılmıştır. İç Batı Anadolu'da Demircihüyük Erken Tunç Çağı tabakalarından çeşitli tipleri bilinmektedir[16]. Beycesultan II-V yerleşimleri boyunca Orta Tunç Çağı ile Geç Tunç Çağı'nda piramit biçimli tezgah ağırlıkları kullanılmıştır[17]. Troya VII evlerinde gruplar halinde piramit biçimli tezgah ağırlıkları tespit edilmiştir[18]. Maydos Kilisetepe'de Geç Tunç Çağı'na tarihlenen megaron planlı yapıların olduğu alanda dağılmış olarak benzer örnekler ele geçmiştir[19].

Makedonya'da Kastanas yerleşiminde GH IIIC Dönemi'ne tarihlenen çok sayıda piramit biçimli tezgah ağırlığı bulunmuştur[20]. Yunanistan'da Lefkandi IV'te GH IIIC Dönemi'ne tarihlenen örnekler ele geçmiştir[21]. Ayrıca Girit Adası'nda Malia, Gournia ve Zakros'da Orta ve Geç Minos Dönemi'nde bu tip tezgah ağırlıklarının kullanıldığı bilinmektedir[22].

Tezgah Ağırlığı Tipi	Bulunduğu Alan	Adet
Piramit	M/12	5
	N/12	9
Disk	N/14	4
	N/13	1
	N/12	1
	J/11	1
	J/12	1
	J/13	1
	K/12	2
	M/12	2
	M/13	2
Silindir	L/12	10
	L/13	1
	M/12	1
Hilal	J/11	2
TOPLAM		43

Tablo 1: Çine Tepecik Höyük'te ele geçen tezgah ağırlıklarının buluntu yerleri listesi / *Findspots list of loom weights recovered at Çine Tepecik Höyük*

Tablo 2: Çine Tepecik Höyüğü Tezgah Ağırlıklarının Tiplere Göre Sayısal Dağılımı / *Numerical Distrubution Ratio According to Typology of Loom Weights at Çine Tepecik Mound*

Kıbrıs'da Geç Kıbrıs II-III Dönemi'nde Hala Sultan Tekke ve Geç Kıbrıs III Dönemi'nde Enkomi'de piramit biçimli tezgah ağırlıkları dokumacılıkta yaygın kullanılan formlar arasındadır[23].

Çine Tepecik Höyüğü'nde bir arada bulunmuş olan 14 adet piramit biçimli tezgah ağırlığı (Res.3) aynı dokuma tezgahına ait olmalıdır. Tam örneklerin ağırlıkları 266gr ile 111 gr arasındadır. Yükseklikleri 7.5cm ile 5.4 cm aralığındaki piramit biçimli tezgah ağırlıklarının

[11] von der Osten 1937a: Fig.99; 1937b: 270, Fig. 279.
[12] Özgüç 1950: 92, Lev. XLV, no. 417.
[13] Koşay 1938: Lev. LIII, AL/A 106; von der Osten 1937a: 273.
[14] Goldman 1956: Fig. 441, no.2.
[15] Duru 2010: 107, Lev. 187, 8.
[16] Obladen-Kauder 1996: 238, Abb. 165, I.
[17] Murray 1995: 118, Fig.O17, no. 197.
[18] Dörpfeld 1902: 410, Fig. 416; Blegen/Boulter/Caskey/Rawson 1958: 18.
[19] Yılmaz (Baskıda): Fig. 6.2.
[20] Mauel 2012: 140.
[21] Evely 2006: Fig. 5.17.
[22] Evely 2000: 502, Fig. 204.
[23] Öbrink 1979: 46, Fig. 265-270; Dikaios 1969: Pl. 154, 9; Coirtois 1984: 66, Fig. 20.

No.	Tip	Çap (cm)	Genişlik (cm)	Yükseklik (cm)	Kalınlık (cm)	Delik çapı (cm)	Ağırlık (g)	Durum	Malzeme
1	Piramit	-	4.6	Kor. 6.1	2.4	0.9	76	Kırık	p.t.
2	Piramit	-	5.4	6.5	2.5	0.8	153	Tam	p.t.
3	Piramit	-	4.6	6.3	3.1	0.8	136	Tam	p.t.
4	Piramit	-	4.2	5.4	2.7	1	111	Tam	p.t.
5	Piramit	-	4.4	5.7	2.5	0.8	84	Kırık	p.t.
6	Piramit	-	4.5	6.2	2.6	0.8	137	Tam	p.t.
7	Piramit	-	6	7.5	3.2	1	262	Tam	p.t.
8	Piramit	-	4.4	6.4	2.6	1	114	Kırık	p.t.
9	Piramit	-	3.7	3.2	3.2	0.9	119	Tam	p.t.
10	Piramit	-	5.5	6.9	4.7	1	258	Tam	p.t.
11	Piramit	-	6.9	7	3.3	0.7	255	Tam	p.t.
12	Piramit	-	6.2	6.7	4.8	0.8	266	Tam	p.t.
13	Piramit	-	6.4	6.7	4.2	1.3	264	Tam	p.t.
14	Piramit	-	4.2	5.4	4.8	0.8	249	Tam	p.t.
15	Silindir	5.3	-	7.1	4.6	-	173	Tam	Pişmemiş t.
16	Silindir	5.7	-	7.4	4.5	-	262	Tam	Pişmemiş t.
17	Silindir	5	-	8.8	4.8	-	199	Kırık	Pişmemiş t.
18	Silindir	4.8	-	9.1	4.8	-	247	Tam	Pişmemiş t.
19	Silindir	4	-	6.4	4	-	118	Tam	Pişmemiş t.
20	Silindir	5.5	-	Kor.6.2	5	-	145	Kırık	Pişmemiş t.
21	Silindir	4.4	-	7.1	4.5	-	176	Tam	Pişmemiş t.
22	Silindir	5.1	-	8.8	4.7	-	246	Tam	Pişmemiş t.
23	Silindir	5.3	-	9	5.5	-	194	Kırık	Pişmemiş t.
24	Silindir	5.3	-	8	5.5	-	248	Kırık	Pişmemiş t.
25	Silindir	5.2	-	8.7	5.8	-	344	Tam	Pişmemiş t.
26	Silindir	5.5	-	7.6	5.5	-	282	Tam	Pişmemiş t.
27	Disk	6.2	-	-	1.4	1	53	Kırık	p.t.
28	Disk	6.1	-	-	0.7	0.7	24	Kırık	p.t.
29	Disk	7.3	-	-	1.5	1.2	88	Tam	p.t.
30	Disk	6.2	-	-	0.7	1	23	Kırık	p.t.
31	Disk	9.8	-	-	2.5	1.3	196	Kırık	p.t.
32	Disk	4.2		-	1	0.3	25	Tam	p.t.
33	Disk	5.3	-	-	1.3	0.8	34	Tam	p.t.
34	Disk	5.3	-	-	0.7	0.5	16	Kırık	p.t.
35	Disk	6	-	-	0.9	0.4	32	Kırık	p.t.
36	Disk	7.6	-	-	0.8	0.6	41	Kırık	p.t.
37	Disk	6.1	-	-	0.7	1	18	Kırık	p.t.
38	Disk	5.3	-	-	0.7	0.4	23	Tam	p.t.
39	Disk	6.5	-	-	1	0.7	23	Kırık	p.t.
40	Disk	3.8	-	-	0.6	0.6	11	Kırık	p.t.
41	Disk	4	-	-	0.5	1+1	30	Tam	Taş
42	Hilal	-	3.4	Uz. 7.7	2	-	70	Kırık	p.t.
43	Hilal	-	3.3	Uz. 6.5	2.1	0.6	55	Kırık	p.t.

Tablo 3: Çine Tepecik Höyüğü Tezgah Ağırlıklarının Ölçüleri / *Measurements of the Loom Weights at Çine Tepecik Mound*

kalınlıkları ise 2.5 cm ile 4.8 cm arasında değişmektedir (Tablo 3). Pişmiş toprak tezgah ağırlıkları; mika, taş, saman katkılı kırmızı ve kahverengi tonlarında hamurludur. Tamamı bir yüzü geniş diğer yüzü dar, üst kısımları düz biten piramit formludur (Res.4/1-14).

Silindir Biçimli

Silindir biçimli tezgah ağırlıkları Ege ve Balkanlar'da Neolitik Çağ'dan Erken Demir Çağı'na kadarki zamanda

Resim 2: Çine Tepecik Höyüğü'nden Silindir Biçimli Bir Tezgah Ağırlığı / *A Spool from Çine Tepecik Mound*

Resim 3: Bir Grup Piramit Biçimli Tezgah Ağırlığı / *A Group of Pyramidal Loom Weights*

kullanılmıştır[24]. Büyük çoğunluğu pişirilmemiş kilden üretilmiştir. Bulgaristan'da, bilinen en erken örnekleri Erken Neolitik Çağ'a tarihlenmektedir[25]. Kıta Yunanistan'da Erken Hellas Dönemi'ne tarihlenen örnekler bilinmektedir[26]. Orta ve Geç Hellas Dönemi'nde Asine ve Orchomenos'da, Melos Adası'nda Phylakopi'de; GH IIIC Dönemi'nde Lefkandi, Tiryns, Aigeira ve Mycenae'de pişmemiş veya az pişirilmiş kilden silindirlerin kullanımı devam etmiştir[27]. Girit Adası'nda Erken Minos Dönemi'nden itibaren bilinen silindirler; Geç Minos Dönemi'nde ise Knossos, Karphi ve Palaikastro'da ele geçmiştir. Ayrıca Keos Adası'nda bulunan Ayia İrini'nin Orta Tunç Çağı tabakalarında benzerleri bulunmuştur[28]. Makedonya'da Kastanas yerleşiminde GH IIIC Dönemi'ne tarihlenen çok sayıda örnek vardır[29]. Bu tip ağırlıklar Anadolu ve Ege dışında, Geç Tunç Çağı'nda Kıbrıs'da Enkomi, Kition, Hala Sultan Tekke, Maa-Palaeokastro'da; Kuzey Suriye'de Tel Afis'te; Doğu Akdeniz'de Tel es Safi, Beth Shean, Ashdod, Ashkelon, Tell Abu Hawam ve Ekron'a kadar uzanan geniş bir coğrafyaya (Res.1) dağılmıştır[30].

Doğu Ege Adaları'nda bilinen en erken örnekleri Midilli Adası'nda Thermi IV[31] yerleşmesindedir. Batı Anadolu'da Orta ve Geç Tunç Çağı'na tarihlenen örnekler Troya, Hanay Tepe, Bademgediği Tepesi, Milet, Panaztepe, Çeşme Bağlararası, Liman Tepe ve Bakla Tepe'den bilinmektedir[32]. Batı Anadolu sahil kesimine yakın olan Doğu Ege Adaları'ndan Midilli'de Erken Tunç Çağı'nda Thermi'de ve Geç Tunç Çağı'nda Emporio yerleşiminde[33] silindir biçimli tezgah ağırlıklarının kullanılması, bu formun Ege'den Anadolu'ya buradan da Doğu Akdeniz'e yayıldığını göstermektedir. Kilikya'da Tarsus Gözlükule'de ele geçen ağırlıkların stratigrafik durumu net değildir. H. Goldman, bu örneklerin olasılıkla Demir Çağı'na ait olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Amuk Ovası G safhasında ele geçen ortası delinmiş pişmiş toprak silindirler ağırlık olarak kullanılmış olabilir[34]. Amuk Ovası O safhasında Geç Tunç Çağı'ndan Erken Demir Çağı'na geçiş safhasında Tell Tayinat ve Çatal Höyük'te pişmemiş kilden yapılan silindir biçimli ağırlıkların giderek azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Erken Demir Çağı'na tarihlenen Tabara el Akrad'ın I. tabakasında ele

[24] Smith 2000: 227-228; Rahmstorf 2003, 398; Pavúk 2012, 124, Pl. XXXIVa.

[25] Barber 1991: 98, Fig. 3.19.

[26] Rahmstorf 2008: Tafel 90, 5-8; Siennicka 2012: 69, Pl. XXVf; Blegen 1921: 104, Fig.129, 4.

[27] Nordquist 1987: 57; Pavúk 2012: 130; Cherry/ Davis 2007: Fig. 10.1; Evely 2006: Fig. 5 no.15-16; Rahmstorf 2011: 321-322; Alram-Stern 2007: Fig. 2,5; Wace/Heurtley/Lamb/Holland/Boethius 1921-23: 41, 54.

[28] Evely 1984: 249; Evely 2000: 502, Fig. 204; Burke 2010: 433-434.

[29] Mauel 2012: 140.

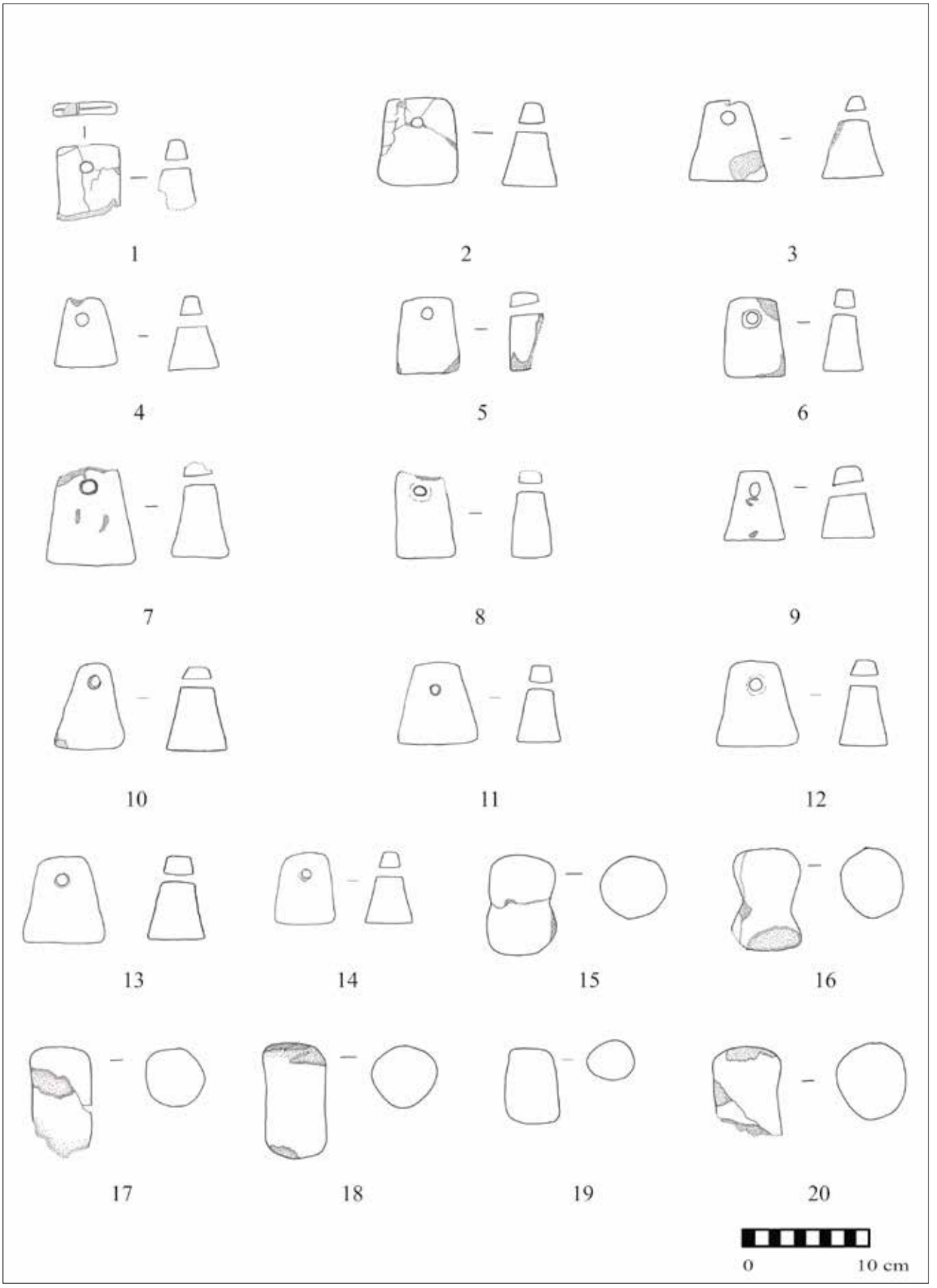
[30] Dikaios 1969: Pl. 169, 16-18; Coirtois 1984: 70, Fig. 23.6; Karageorghis 2000: 263; Rahmstorf 2003: 403;Yasur-Landau 2010a: 841-842; 2010b: 132-134.

[31] Lamb 1936a: 164, Pl. XXIII. no. 30.54.

[32] Blegen/Baulter/Caskey/Rawson 1958: 152; Pavúk 2012: 123; Meriç 2003: 89, Fig. 11; Gleba/ Cutler 2012: 116; Tütüncüler 2004: 289, Res. 5b; Erkanal 2008: 98; Rahmstorf 2011: 320, Fig. 7.

[33] Hood 1982: 631, Pl. 131, 25.

[34] Braidwood/ Braidwood 1960: Fig. 235.

Resim 4: Çine Tepecik Höyük'te Ele Geçen Piramit (1- 14) ve Silindir Biçimli (15- 20) Tezgah Ağırlıkları. (Çizim: Derya Yılmaz) / *Pyramid-Shaped Loom Weights (1- 14) and Spools (15- 20) Recovered at Çine Tepecik Mound. (Drawing: Derya Yılmaz)*

geçmiştir[35]. Gedikli Karahöyük'te bu tip ağırlıklar, Orta Tunç Çağı ve sonraki dönemlere ait buluntular içinde yer almaktadır[36]. Geç Tunç Çağı'nda Alişar, Malatya Arslantepe ve Tille Höyük'te ele geçen örnekler[37] Anadolu'nun tamamında bu formun tanındığını göstermektedir (Res. 1).

Çine-Tepecik Höyüğü'nde silindir biçimli tezgah ağırlıkları GH IIIC için karakteristik yerli ve ithal Miken seramikleriyle birlikte birbirine yakın alanlarda açığa çıkartılmıştır (Tablo 2). Hepsi pişmemiş kilden üretilen tezgah ağırlıklarının çok az bir kısmı yerleşimdeki yangın sonucu kısmen pişmiştir (Res.2; Res.4/10-20; Res.5/21-26). Tam örneklere göre ağırlıkları 118 gr ile 344 gr arasında değişmektedir. Yükseklikleri 9.1 cm ile 6.4 cm arasındadır. Mika, taşçık ve saman katkılı kahverengi tonlarında hamurlu silindirlerin kalınlıkları 4 cm ile 5.8 cm arasında farklılık göstermektedir (Tablo 3). L. Rahmstorf, Geç Tunç Çağı'na tarihlenen silindir formlu tezgah ağırlıklarını, deniz kavimlerinin/Barbar halkların varlığına işaret eden bir buluntu topluluğu olarak değerlendirmiştir[38]. Ayrıca, iklimsel değişiklikle artan koyun yünü üretimiyle bağlantılı olarak bu tip ağırlıkların sayılarında bir artış olduğunu belirtmiştir[39]. Ancak Ege'de Neolitik Çağ gibi çok erken dönemlerden itibaren varlığı bilinen silindir biçimli tezgah ağırlıkları, Geç Tunç Çağı'nda tekrar yaygınlaşmış olmalıdır.

Disk Biçimli

Bu tip ağırlıklar kilden özel olarak üretildiği gibi çoğunlukla eski seramik gövde parçalarının ortasının delinmesi ve kenarlarının düzeltilmesiyle yapılmaktadır. Batı Anadolu'da ortası delinmiş disk biçimli tezgah ağırlıklarının, bilinen en erken örnekleri Geç Neolitik Dönem'de Ulucak Höyük'te bulunmuştur[40]. Ayrıca, Hacınebi'de[41] Geç Kalkolitik Dönem'e tarihlenen örnekler bilinmektedir. Norşuntepe'de Erken Tunç Çağı'na tarihlenen çok sayıda örnek bulunmuştur[42]. Alişar'ın bütün tabakalarında balık ağı veya dokuma tezgahında kullanıldığı düşünülen bu tip ağırlıkların bulunduğu bildirilmiştir[43]. Kıta Yunanistan'da Tiryns ve Lefkandi'de Geç Hellas GH IIIC Dönemi'nde silindir formlu ağırlıklarla birlikte ele geçmiştir[44]. Ayrıca Makedonya'da Kastanas yerleşiminde GH IIIC'ye tarihlenen çok sayıda örnek vardır[45]. Maydos Kilisetepe'de Geç Tunç Çağı yerleşiminde elde şekillendirilmiş pişmiş topraktan örnekler bulunmuştur.

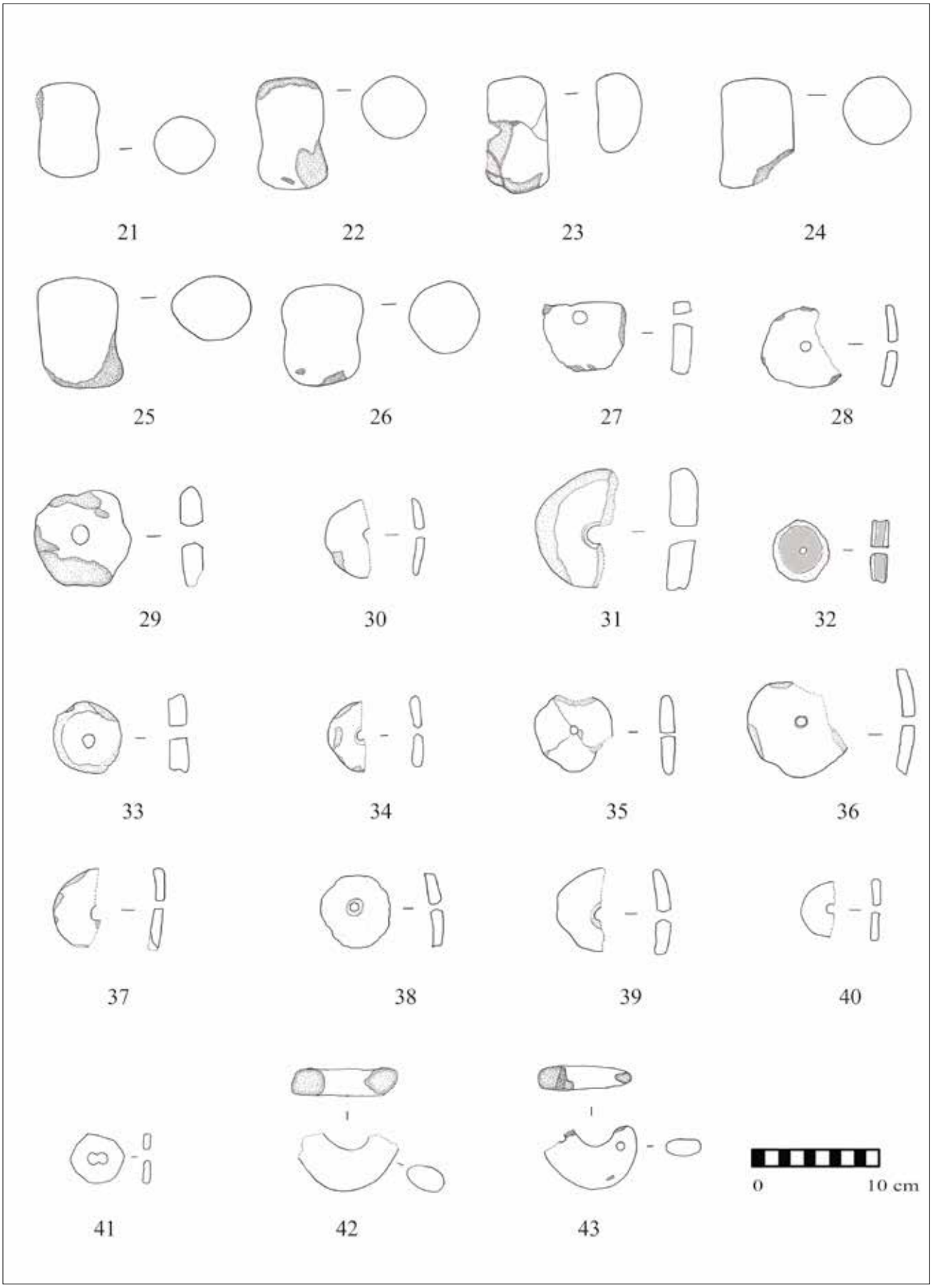
Çine Tepecik Höyüğü'nde birbirine yakın alanlarda bulunan bu tip tezgah ağırlıklarının, diğer tiplere göre sayıca fazla olmaları (Tablo 2); Geç Tunç Çağı boyunca sıklıkla kullanıldığını göstermektedir. Bunlardan bir tanesi taştan (Res. 5/41), iki tanesi eski seramik kapların dip kısmından (Res.5/32 ve 33) ve diğerleri seramik gövde parçalarından üretilmiştir (Tablo 3; Res. 5/27-31, 34-40). Tam örneklerin ağırlıkları 24 gr ile 88 gr arasında, delik çapları 0.3-1.3 cm ve gövde çapları 4 cm ile 7.3 cm arasındadır. Kalınlıkları ise 0.5 cm ile 2.5 cm arasında değişmektedir. Yapıldıkları seramik parçaları mika, saman, taşçık katkılı, kırmızı ve kahverengi tonlarında hamurludur. Taştan olan tek örnek ise yumuşak beyaz renkli bir taştan üretilmiştir.

Hilal biçimli

Bu tip tezgah ağırlıklarının Akdeniz coğrafyasında İtalya, Yunanistan ve Anadolu'da yaklaşık olarak MÖ III. Binden itibaren kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca Avrupa içlerine kadar dağılan örneklerin varlığı, bu tipin çok geniş bir alanda ortaya çıktığını göstermektedir[46]. Örneğin, Kuzey İtalya'da Geç Neolitik Dönem'de bu tip bilinmektedir[47]. Yunanistan'da ise çok az sayıda ele geçen bu tip tezgah ağırlıklarının EHII ve EHIII Dönemi başında Anadolu ile ilişkiler sonucunda ortaya çıktığı kabul edilmektedir[48]. Bunlar arasında Geraki'de 1 ve Tiryns'de EHII ve EHII-EHIII geçiş safhasında 9 örnek sayılabilir[49]. Pişmiş toprak hilal biçimli ağırlıkların, Anadolu'da bilinen en erken örnekleri Erken Tunç Çağı'nda ortaya çıkmaktadır. Bu tip tezgah ağırlıkları Thermi IIIb, Troya II-VIIb, İç Batı Anadolu'da Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilen örnekler Bozhüyük, Demircihüyük ve Orta Anadolu'da Alaca Höyük'te ele geçmiştir[50]. Polatlı'da, ETÇIII-OTÇ tabakalarını içeren III. ve IV. kültür katı için karakteristiktir[51].

Konya-Karahöyük'te MÖ II. Binin ilk yarısına tarihlenen 310 örnek bulunmuştur. Bu örneklerin bir kısmının

[35] Goldman 1956: 321; Harrison 2010: 89-90; Hood 1951: 146, Fig.12. no.11.
[36] Duru 2010: 107, Lev. 187, 9.
[37] von der Osten 1937b: 273, Fig. 307; Rahmstorf 2005: 149, Fig. 1; Summers 1993: 51, Fig.57, 8-10.
[38] Rahmstorf 2005: 146-160, Fig.1; Rahmstorf 2011: 315.
[39] Rahmstorf 2003: 406.
[40] Çilingiroğlu ve diğ. 2004: 128, Fig. 33, 4-7.
[41] Keith 1998: Fig.4.
[42] Schmidt 2002: 35, Tafel 38, 512-514; Tafel 39, 518-519.
[43] von der Osten/ Schmidt 1932: 108, Fig.87.
[44] Rahmstorf 2003: Fig. 16; Evely 2006: 296-300, Pl. 101.
[45] Mauel 2012:140.
[46] Štolcová / Grömer 2010: 15.
[47] Barber 1991: 100, Fig. 3.21.
[48] Siennicka 2012: 70, dipnot 35.
[49] Siennicka 2012: 70, Pl.XXVh.
[50] Lamb 1936a: 159, Pl. XXIV, no. 31.61; Schmidt 1902: 296, no.8240; Dörpfeld 1902: 390, Fig. 372; Blegen ve diğ.1958: 152; Körte 1899: 36, Tafel III, 32; Obladen-Kauder 1996: 238, Abb. 165, VI; Arık 1937: Pl. CXLI, Al. 769.
[51] Lloyd/ Gökçe 1951: Pl. IV, f.

Resim 5: Çine Tepecik Höyük'te Ele Geçen Silindir (21- 26), Disk (27- 41) ve Hilal Biçimli (42- 43) tezgah ağırlıkları. (Çizim: Derya Yılmaz) / *Spools(21- 26), Disc-Shaped (27- 41) and Crescent-Shaped (42- 43) Loom Weights Recovered at Çine Tepecik Mound. (Drawing: Derya Yılmaz)*

üzerinde mühür baskısı vardır. Genelde tek tek bulunmuş, ancak 70 örneğin bir arada bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu örneklerden 15 tanesinin aynı mühür baskısına sahip olduğu tespit edilmiştir[52]. Kültepe ve Acemhöyük'te Asur Ticaret Kolonileri Çağı'na tarihlenen örnekler ele geçmiştir[53]. Boyalı Höyük'te Eski Hitit Çağı'na tarihlenen A Yapısı içinde ele geçen çok sayıda bazıları baskılı hilal biçimli tezgah ağırlığı, yerleşimde dokumacılığın önemini göstermektedir[54]. Oluz Höyük, Alaca Höyük, Alişar ve Boğazköy'de Hitit Çağı tabakalarında bu tip tezgah ağırlıklarının kullanımı devam etmiştir[55]. Gordion'da Orta ve Geç Tunç Çağı tabakalarında benzer örnekler bulunmuştur[56]. Şarhöyük'te Hitit Dönemi'nde bu tip ağırlıkların varlığı bilinmektedir[57]. Kusura'da en erken örnekleri Erken Tunç Çağı çağdaşı olan B Dönemi'nde görülen bu tip ağırlıklar; varlığını Hitit Çağı çağdaşı C Dönemi'nde de sürdürmüştür[58]. Seyitömer Höyüğü Orta Tunç Çağı tabakasında bezemeli veya bezemesiz hilal biçimli çok sayıda ağırlık ele geçmiştir[59]. Beycesultan II-IV yerleşimlerinde Orta Tunç Çağı'ndan itibaren görülen hilal biçimli ağırlıklar, Geç Tunç Çağı boyunca da kullanılmıştır. Bu örneklerden 31 adeti, Beycesultan II'de "Dükkan" olarak adlandırılan bir odada tespit edilmiştir[60]. Ayrıca S. Lloyd, Beycesultan II'de bir yapının 3 nolu odasında, günlük işlerle ilgili olarak gördüğü dokuma aletlerinin bulunması nedeniyle; söz konusu mekanın günlük oturma odası olduğunu belirtmiştir[61]. Aphrodisias'da ilk kez Erken Tunç Çağı başında görülen bu tip, uzun bir aradan sonra Orta Tunç Çağı'nda tekrar ortaya çıkmakta ve Geç Tunç Çağı ve hatta Demir Çağı'nda varlığını sürdürmektedir. Geç Tunç Çağı'nın sonlarına tarihlenen 4.III tabakasında bir yapının çeşitli üretimler için kullanılan ana odasında diğer dokuma aletleriyle beraber hilal biçimli ağırlıklar odanın tabanında açığa çıkartılmıştır[62]. MÖ II. Bine tarihlenen Laodikeia-Asopos Tepesi'nde bulunan örneklerle beraber[63] İç Batı Anadolu'nun özellikle güney kesiminde bu tipin sayısının giderek arttığı söylenebilir.

Batı Anadolu ile Orta Anadolu'da ilk örnekleri Erken Tunç Çağı'nda ortaya çıkan ve Geç Tunç Çağı'nda da kullanımları devam eden hilal biçimli tezgah ağırlıkları olasılıkla kültürel ilişkiler sonucunda Orta Anadolu'dan güneye doğru yayılmış ve Kilikya'da Orta ve Geç Tunç Çağı'nda kullanılmıştır (Res.1). Tarsus-Gözlükule'de Geç Tunç Çağı I evresinde 26 adet ele geçmiştir. Mersin Yümüktepe örneklerinin yanında[64] Mersin Kilise Tepe'de 5 örnek Orta ve Geç Tunç Çağı'na tarihlenmiştir[65].

1920'lerin sonlarında H. H. von der Osten ve ekibi tarafından yapılan 'Orta Anadolu Araştırmaları' sırasında Orta Anadolu'nun belli bölgelerinde, ahşaptan yapılmış benzer örneklerin dokuma tezgahı ağırlığı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir[66]. Bu nedenle Tunç Çağı'nda pişmiş topraktan yapılan örneklerin yanı sıra büyük olasılıkla ele geçirilemeyen ahşap örneklerin de kullanılmış olabileceği düşünülebilir. Hitit İmparatorluk Dönemi'nde bu tipin çok bulunmayışı belki ahşap örneklerin yoğun kullanılmış olmasındandır. Bu tip ağırlıklar daha çok Asur Ticaret Kolonileri Çağı ile Eski Hitit Çağı'nda[67] yaygın olarak kullanıldığı için literatürde "Hitit tezgah ağırlığı" olarak tanınmaktadır.

Çine Tepecik Höyüğü'nde hilal biçimli iki adet (Res. 5, 42-43) tezgah ağırlığı beraber bulunmuştur (Tablo 2). Sadece bir tanesinin bir ucu sağlamdır diğerleri kırıktır. Korunan uzunlukları 7.7 ile 6.5 cm'dir. Kalınlıkları 2 cm ile 2.1 cm olan (Tablo 3) tezgah ağırlıkları; mika, taş, saman katkılı kırmızı tonlarda hamurludur. Birisi büyük diğeri ise 1-2 cm daha kısa olan bu iki örnek ölçüleri ile şerit dokuma tekniği için uyumludur.

ÇİNE-TEPECİK HÖYÜĞÜ'NDE TEKSTİL ÜRETİMİ

Birbirinden farklı ağırlıklık ve kalınlıktaki dört farklı tip tezgah ağırlığı, Çine Tepecik Geç Tunç Çağı yerleşiminde, çeşitli kalınlıkta kumaşların dokunduğunu göstermektedir. Deneysel arkeolojik çalışmalar sonucunda tezgah ağırlıklarının ağırlıkları, tipleri ve sayılarına göre kumaş türünün değiştiği belirlenmiştir[68]. Özellikle ağırlıklarının çok önemli olduğu ve tezgahta ip gerginliği sağlamada kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda; ağır olanların daha kalın ve daha hafif olanların ise daha ince kumaşların dokunmasında kullanıldığı bilinmektedir[69]. Ayrıca deneysel çalışmalarda tezgah ağırlıklarının kalınlıklarının yan yana getirilmesiyle dokunan kumaşın yaklaşık olarak enini verdiği tespit edilmiştir[70]. Çine Tepecik Höyüğü tezgah ağırlıklarının kalınlık ve mevcut sayılarına göre; piramit biçimli ağırlıklarda kumaş genişliğinin yaklaşık olarak 50 cm ve silindir tezgah ağırlıklarında ise 65 cm olduğu

[52] Alp 1994: 69-72.
[53] Özgüç 1950: 92, Lev. LXV; Öztan 2001: 123.
[54] Sipahi/ Ediz 2008: 507, Res. 7.
[55] Dönmez/Naza-Dönmez 2010: 24; Arık 1937: Pl. XI, Al. 1-6, Pl. XLIX, Al. 106, 109; Koşay 1938: Lev. LIII, AL/A 276; von der Osten 1937b: Fig. 300.
[56] Gunter 1991: 84-85, Fig. 24, 529.
[57] Darga ve diğ. 2003: 48.
[58] Lamb 1936b: 34, Fig. 15, 1-4; Lamb 1937: 256, Fig. 19, 4-5.
[59] Bilgen/ Bilgen 2015: 100, Figs.110-111.
[60] Murray 1995: 118, Fig. O19.
[61] Lloyd 1972: 19.
[62] Joukowksy 1986: 379, Table 132.
[63] Şimşek 2009: 411.
[64] Goldman 1956: 319, Fig. 441, 11; Garstang 1953: 217, Fig. 137; Manuelli 2010: Res. 94.
[65] Collon/ Symington 2007: 463, Fig. 279.
[66] von der Osten/ Schmidt 1932: 106, Fig. 86.
[67] Seeher 2011: 387; Arık 1937: Pl. LXXXIX, Al. 102.
[68] Gleba/ Cutler 2012: 114; Lassen 2015:132-133.
[69] Andersson Strand 2010: 15-19; Glebe/ Cutler 2012: 117.
[70] Mårtensson/Nosch/Stand 2009: 389, Fig. 17.

hesaplanmıştır. Tezgah ağırlıklarının tam bir set halinde ele geçmediği dikkate alınırsa; kumaşların hesaplanan miktarlardan biraz daha geniş olabileceği söylenebilir. Özellikle kumaş genişliğini hesaplamada deneysel çalışmaların yanı sıra yazılı belgelerin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Geç Tunç Çağı'na ait Ugarit yazılı belgelerine göre; kumaşların 80 cm ile 175 cm olan genişliklerinin bir standarta sahip olduğu anlaşılmaktadır[71].

Yerleşimde farklı tip tezgah ağırlıklarının ele geçmesi, birden fazla sayıda çözgü ağırlıklı ahşap dokuma tezgahının kullanıldığını göstermektedir. Özellikle günlük kıyafet kumaşları ile birlikte diğer kumaşların üretiminde ortası delinmiş yani disk biçimli seramik parçaları ve pişirilmemiş silindir biçimli tezgah ağırlıkları kullanılmış olmalıdır. Daha ağır tezgah ağırlıkları ise olasılıkla palto, ceket gibi kıyafetler için gerekli olan daha kalın kumaşların üretiminde kullanılmıştır. Hilal biçimli tezgah ağırlıkları dikey dokuma tezgahında en az 12 çift veya şerit dokuma tekniğinde 2 çift kullanılabilir. Çift hilal biçimli ağırlıkların tablet dokuma örnekleri gibi şerit şeklinde parçaların üretilmesinde kullanıldığı bilinmektir[72]. Çine Tepecik Höyüğü'nde birbirine çok yakın kalınlık ve genişlikte iki tane hilal biçimli ağırlığın bulunması; bunların şerit şeklindeki kumaş parçalarının üretilmesinde kullanılabileceğini göstermektedir. Yaklaşık olarak 5-6 cm genişliğindeki bu şeritlerin birleştirilmesiyle daha geniş bir kumaş elde edildiği düşünülmektedir. Tablet dokuma tekniği ile benzer teknolojiye sahip olan bu yöntemle üretilen şerit parçalar kuşak olarak da kullanılmış olabilir. Günümüzde Anadolu geleneksel dokumacılığında kuşak, çanta, giysi veya halıların üretilmesinde şerit dokuma tekniği varlığını sürdürmektedir[73]. Farklı tezgah ağırlıklarının bir arada kullanılması; çok farklı kumaşların üretildiğini, başka bir değişle giyimde tek tip kılık kıyafetin yerine çeşitliliğin olduğunu göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Tezgah ağırlıklarının farklı ağırlıkta olmaları nedeniyle, kumaşların üretiminde kullanılan ipliklerin hammaddelerinin yün ve keten olduğu düşünülmektedir. Geç Tunç Çağı'nda dokumacılıkta hammadde olarak yün, Minos ekonomisi için önem taşımaktadır[74]. Linear B tabletlerine göre keten ve yünden çeşitli türlerde giysiler üretilmiştir[75]. Kültepe tabletlerinde, Anadolu'da beyaz yani boyanmamış yün veya boyanmış ve hatta kullanıma hazır hale getirilmiş atkı ve çözgü ipliklerini kapsayan yün ticareti yapan 'ša šaptim' olarak adlandırılan profosyonel yün tüccarlarının varlığı bilinmektedir[76]. Önasya'da yün hammadde olarak Neolitik Dönem'de kullanılmaya başlanmıştır. Anadolu'da ise Malatya Arslantepe'de Erken Tunç Çağı başına tarihlenen yün bir kumaş parçası, Tunç Çağı'nın başından itibaren yünlü kumaşların varlığını kanıtlamaktadır[77]. Akdeniz'de ketenin dokumacılıkta Paleolitik Dönem'den itibaren kullanıldığı tespit edilmiştir[78]. Ayrıca Kuzey Ege'de Makedonya'da ketenin Erken Neolitik Çağ'dan itibaren yetiştirildiğine dair kanıtlar vardır[79].

Dokumacılık hem kıyafet üretimi hem de temel ev tekstili için gündelik hayatın vazgeçilmez bir parçasıdır. Çine Tepecik Höyüğü'nde kumaşları kim dokuyordu? Bu sorunun cevabı net olmamakla beraber günlük ev işleri içinde daha çok kadınların dokumacılıkla meşgul olduğu düşünülmektedir. Knossos'da bulunan Linear B yazılı belgelerinde özellikle endüstriyel dokumacılık işlerinde kadın işçilerin çalıştığı bilinmektedir[80]. Ayrıca Homeros'un hem İlyada hem de Odysseia adlı eserlerinde kadınların evlerde veya avlularda kumaş dokudukları, ip eğirdikleri belirtilmek suretiyle dokumacılığın bir kadın işi olduğu vurgulanmıştır[81]. Ancak Linear B tabletlerinde kadınlara oranla sayıları az da olsa erkeklerin dokumacılık işinde çalıştığı bilinmektedir[82]. Anadolu ve Ege'de halen yünü kırpma, yıkama, boyama, eğirme/ ip haline getirme ve kumaş dokuma işlerini genellikle kadınlar yapmaktadır[83]. Ayrıca Eski Mısır duvar resimlerinde ketenin toplanıp lif haline getirilmesi gibi ağır işleri yaparken erkekler ve ip haline getirip dokuma yaparken kadınlar tasvir edilmiştir[84]. Etnografik çalışmalara göre; uzun süre bir odada oturup, dokuma tezgâhında çalışmanın sabır gerektirdiği bilinmektedir[85]. Thera'da Geç Tunç Çağı'nda dokuma atölyeleri, evlerin üst katlarında, geniş pencereli merkezi odasında açığa çıkartılmış ve dokuma yapanların hem sokağa baktığı hem de dokuma için gerekli olan ışık kaynağına sahip olduğu anlaşılmıştır[86]. Mevcut bilgiler ışığında, Çine Tepecik Höyüğü'nde iplerin hazırlanması ve dokumanın yapılmasında büyük olasılıkla kadınlar çalışmış olmalıdır. Ancak tekstil üretimi hammaddenin temini, iplik elde etme, boyama ve dokuma gibi birbiriyle bağlantılı çeşitli aşamalara sahip bir iştir[87]. Daha ağır bir iş olan hammaddenin temini ve lif haline getirilmesinde erkeklerin de yardım ettiği düşünülebilir. Hitit yazılı belgelerinde erkek/kadın dokumacı (LÚ/MUNUS

[71] Smith 2009: 36.
[72] Štolcová / Grömer 2010: 15.
[73] Arslan 2014: 125-130.
[74] Killen 1964: 11.
[75] Evely 2000: 504.
[76] Lassen 2014: 255.
[77] Andersson Strand 2012: 29.
[78] Barber 1994: 103.
[79] Hubbard 1979: 227.
[80] Gregersen 1997: 400; Nosch 2000: 51.
[81] Homeros 2009: *İlyada*, 121,125; Homeros 2010: *Odysseia*, 88.130.
[82] Evely/Jones 1999: 85; Nixon 1999: 564-565.
[83] Yakar 2007: Res. 67; Barber 1997: 515.
[84] Barber 1994: Fig.8.4. ve Fig.11.2.
[85] Kara 2010: 146 vd.
[86] Tzachili 2008: 194.
[87] Andersson Strand 2012: 22.

UŠ.BAR), dokumacı başı (UGULA LÚ.MEŠUŠ. BAR), erkek yıkayıcı (LÚÁZLAG [LÚTÚG]) ve terzi ? (LÚGAD.TAR) gibi tekstil üretimi ile ilgili çeşitli meslek isimlerinin geçmesi, dokumacılığın birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilen organize bir iş olduğunu göstermektedir[88]. Çine Tepecik Höyüğü'nde ele geçen dokuma aletleri sayısal olarak değerlendirildiğinde endüstriyel bir dokumacılık olmadığı anlaşılmaktadır. Burada değerlendirilmeyen benzer örneklerle beraber şimdiye kadar ele geçen buluntulara göre, Tepecik sakinlerinin kendi ihtiyacı için üretim yapmış olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir değişle dokumacılığın Troya gibi dokumacılıkta uzmanlaşmış ve tekstil ticareti yapan[89] bir yerleşime göre daha küçük ölçekli olduğunu söyleyebiliriz.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çine Tepecik Höyüğü'nde hem yerli tip tezgah ağırlıkları hem de Ege tipi olarak bilinen pişmemiş topraktan yapılmış silindir formlu tezgah ağırlıkları Geç Tunç Çağı yangın enkazı içinde ele geçmiştir. Tahrip olmuş mimari yapılar ile bu kalıntıların yakınındaki boş alanlarda bulunmaları nedeniyle; yerleşimin bu alanının dokumacılar mahallesi olarak kullanıldığı düşünülmektedir. MÖ II. Bine tarihlenen Anadolu, Ege Dünyası ve hatta Kıbrıs'ta evlerin dışında veya bir odalarında dokuma atölyesi olarak kullanılan yapıların varlığı bilinmektedir[90]. Çine Tepecik Höyüğü'nde tam olarak bir atölye mimarisi ele geçmemiştir. Ancak farklı tip tezgah ağırlıklarının birbirine çok yakın alanlarda ele geçmesi atölyenin veya bir yapıya bağlı dokuma için ayrılmış odanın varlığına işaret etmektedir. Tezgah ağırlıklarının hamurlarında ortak katkı malzemesi olarak mika, saman ve taşçık olması, tamamının yerel üretim olduğunu göstermektedir.

Bazı araştırmacılar, silindir biçimli tezgah ağırlıklarını Ege göçleri/ deniz kavimlerinin istilasının bir kanıtı olarak değerlendirmiştir[91]. Levant Bölgesi'ne kadar dağılan bu tip ağırlıkların, Ege göçleri sonucunda, Ege kökenli insanların gittikleri yerlerde kendi dokuma kültürlerini götürmelerinin sonucu olarak 'Ege etkili mallar'olduğu ileri sürülmüştür[92]. Ayrıca J. Yakar, Ege ve Doğu Akdeniz'de GH IIIC boyunca ve hatta MÖ 14. yy. ile 11. yy'ın ortalarına kadar ticari aktivitelerin kesintiye uğramadan devam ettiği görüşünü savunmaktadır. Hatta söz konusu ticaretin sekteye uğramamasının altında olasılıkla bir şekilde deniz kavimlerinin de bu ticaretten faydalandığını iddia etmektedir[93]. R. Yağcı, Kilikya'da ele geçen GH IIIC seramiklerinin Ege'den yeni gelenlerin varlığına işaret edebileceği gibi Geç Tunç Çağı saray ekonomisinin çökmesinden sonra serbestleşen ticaretin bir sonucu olarak da geniş alanlara yayılmış olabileceğini belirtmektedir[94]. Miken ticaretinde, tekstil ticaretinin önemli olduğu ve hatta Akdeniz Havzası'ndaki bu ticaretin Minos Dönemi'nde yaygınlaştığı Knossos'da ele geçen Linear B tabletlerinin değerlendirilmesiyle anlaşılmaktadır[95]. Doğu Akdeniz'de ticaretin varlığını gösteren en iyi kanıtlar hiç şüphesiz gemi batıklarıdır[96]. Geç Tunç Çağı gemi batıklarında meyve, ağaç, tahıl, hayvan postları ve çeşitli bitkiler gibi organik ürünlerin taşındığı yapılan analiz sonuçlarına göre kanıtlanmıştır. Ayrıca Uluburun batığında taşınan organik materyaller arasında, tekstil kalıntıları da tespit edilmiştir[97]. Böylece silindir formlu tezgah ağırlıklarının Önasya'ya dağılması ile ilgili biri deniz kavimleri ve diğeri Miken kültürel etkisi ve ticareti aracılığıyla olmak üzere iki farklı görüş ortaya çıkmaktadır. Bazı araştırmacıların iddia ettiği gibi[98] deniz kavimleri göçü ile bağlantılı olarak dağılmadığını düşünmekteyim. Bu durum silindir ağırlıkların ilk görüldükleri bölgeler ve kronolojileri dikkate alındığında daha iyi anlaşılmaktadır. Ege Dünyası ve Balkanlar'da Neolitik Çağ'dan itibaren Erken Demir Çağı'na kadar bilinen silindir biçimli ağırlıkların kullanımı Geç Tunç Çağı'nda hiç olmadığı kadar yaygınlaşmış, olasılıkla kültürel ilişkilerle Ege Dünyası'ndan Doğu Akdeniz'e kadar uzanan uzak bölgelere dağılmıştır (Res.1). Silindir biçimli ağırlıkların, Anadolu'da Orta Tunç Çağı'ndan Erken Demir Çağı'na kadar kesintisiz kullanıldığı tespit edilmiştir. Özellikle Batı Anadolu sahil kesimine yakın olan Thermi'de Erken Tunç Çağı'nda en erken örneklerin açığa çıkartılması ve Batı Anadolu'da bilinen ilk örneklerin Orta Tunç Çağı'nda ortaya çıkması; silindir ağırlıkların Ege etkisi sonucu Anadolu'ya gelmiş olduğuna işaret etmektedir. Geç Tunç Çağı'nda sayıları artan ve yaygınlaşan moda bir form olarak kullanımı devam eden silindir biçimli ağırlıklar, batıdan doğuya doğru Anadolu'nun tamamına dağılmıştır. Diğer taraftan GH IIIC'ye tarihlenen birçok yerleşimde silindir tezgah ağırlıklarıyla birlikte ele geçtiği iddia edilen el yapımı, kaba 'Barbar seramiği'[99] Çine Tepecik Höyüğü'nde çağdaşı dönemde ele geçmemiştir. Silindirlerle beraber yerli ve ithal Miken seramiklerinin bulunması silindir ağırlıkların konteksti bakımından önemli bir ipucu sunmaktadır. GH IIIC Dönemi'nde Miken seramiğinin Anadolu ve hatta Doğu Akdeniz'de yaygın olması dikkat çekmektedir. Hatta ithallerin yanında, yerli üretim

[88] Baccelli/Bellucci/Vigo 2014: 107-110.
[89] Guzowska/ Becks 2005: 282-285.
[90] Öztan 2003: 41; Smith 2009: 34-41; Tzachili 2008: 194.
[91] Karageorghis 2000: 263; Yasur-Landau 2010b: 270.
[92] Yasur-Landau 2010a: 840-842; Yasur-Landau 2010b: 342-343.
[93] Yakar 2006: 46-47.
[94] Yağcı 2008: 239.
[95] Burke 1997: 420; Enegren 2000: 33; Burke 2010: 435-437.
[96] Bass 2006: 310.
[97] Haldane 1993: 349.
[98] Rahmstorf 2011: 320-322.
[99] Rahmstorf 2011: 323.

Miken seramiğindeki artış, Miken kültürel etkilerinin boyutunu açıkça göstermektedir. Batı Anadolu'da Miken kültürünün etkileri sadece seramikle sınırlı değildir. Tholos mezar mimarisinin Geç Tunç Çağı'nda kullanılması ölü gömme geleneklerinde de etkileri açıkça göstermektedir[100].

Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Hitit kültürel etkileri özellikle bazı seramik formları ve mühürler gibi sınırlı sayıda küçük buluntularla ortaya konmaktadır[101]. Bu küçük buluntulara hilal biçimli tezgah ağırlıklarını da ekleyebiliriz. Orta Anadolu ile kültürel ilişkiler sonucunda Çine Tepecik Höyüğü'ne gelmiş olan bu form, hiç şüphesiz dokumacılıkta farklı bir teknolojiye sahip yeni bir kumaş üretimini de beraberinde getirmiştir.

Anadolu tekstil üretiminde bilinen en erken formlar arasında yer alan disk biçimli ve piramit biçimli tezgah ağırlıkları; Çine Tepecik Höyüğü'nde görülen yerel dokuma tezgah ağırlığı tiplerini oluşturmaktadır. Ayrıca yerleşimde, dokumacılığın eski bir geleneğe sahip olduğunu göstermektedir.

Geç Tunç Çağı'nda Çine Tepecik Höyüğü'nün önemini yansıtan ve uluslararası bir yerleşim olduğunu belgeleyen Hitit mühürleri[102], ithal Miken seramikleri Tepecik sakinlerinin, hem doğuda Hitit Dünyası ile hem de batıda Ege Dünyası ile kültürel ilişkiler geliştirdiğini göstermektedir. Söz konusu kültürel ilişkiler sonucunda Çine Tepecik Höyüğü sakinlerinin, dönemin popüler dokuma tezgah ağırlıkları ile dokumacılıkta da geleneksel teknolojiyle beraber yeni teknolojileri de kullandığını göstermektedir.

[100] Sweeney 2014: 68-69.
[101] Sweeney 2014: 79.
[102] Günel/ Herbordt 2010: 6.

KAYNAKÇA

ALP, S. 1994.
Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürler. Ankara.

ALRAM-STERN, E. 2007.
"Characteristic Small Finds of LH IIIC from Aigeira and Other Context", LH IIIC Chronology and Synchronisms II: LH IIIC Middle (Eds. S. Deger-Jalkotzy/M. Zavadil). Wien: 15-25.

ANDERSSON STRAND, E. B. 2010.
"The Basics of Textile Tools and Textile Technology: From fibre to fabric", Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC (Eds. C. Michel/M-L. Nosch). Oxford: 10-22.

ANDERSSON STRAND, E. B. 2012.
"The Textile Chaîne Opératoire: Using A Multidisciplinary Approach To Textile Archaeology With A Focus on the Ancient Near East", Paléorient 38/1-2: 21-40.

ARIK, R. O. 1937.
Alaca Höyük Hafriyatı, 1935'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor. Ankara.

ARSLAN, H.Y. 2014.
"Kolan Dokumanın Giysi Tasarımında Kullanılması", Motif Akademi Halkbilimi Dergisi 1: 123-139.

BACCELLI, G./ BELLUCCI, B./ VIGO, M. 2014.
"Elements for a Comparative Study of Textile Production and Use in Hittite Anatolia and in Neighbouring Areas", Prehistoric, Ancient Near Eastern and Aegean Textiles and Dress an Interdisciplinary Anthology (Eds. M. Harlow/C. Michel/M.L. Nosch). Oxford: 97-143.

BARBER, E. J. W. 1991.
Prehistoric Textiles The Development of Cloth in the Neolithic and Bronze Ages. Princeton.

BARBER, E. W. 1994.
Women's Work: The First 20.000 Years Women, Cloth, and Society in Early Times. London.

BARBER, E. J. W. 1997.

"Minoan Women and The Challenges of Weaving for Home, Trade, and Shrine", TEXNH Craftsmen, Craftswomen and Craftsmanship in the Aegean Bronze Age, Aegaeum 16 (Eds. R. Laffineur/P. P. Betancourt). Belgium: 515-519.

BASS, G. 2006.

"Doğu Akdeniz'de Tunç Çağı Batıkları", Uluburun Gemisi 3000 Yıl Önce Dünya Ticareti (Eds. Ü. Yalçın/C. Pulak/R. Slotta). İstanbul: 305-310.

BLEGEN, C.W. 1921.

Korakou A Prehistoric Settlement near Corinth. Newyork.

BLEGEN, C. W./ BOULTER, C. G. / CASKEY, J. L./ RAWSON M. 1958.

Troy Settlements VIIa, VIIb and VIII. Vol. IV, 2. Princeton.

BİLGEN, N./ BİLGEN, Z. 2015.

"Orta Tunç Çağı Yerleşimi (IV. Tabaka)", Seyitömer Höyük I (Ed. A. Nejat Bilgen). İstanbul: 61-119.

BRAIDWOOD, R. J./ BRAIDWOOD, L. 1960.

Excavations in The Plain of Antioch I The Earlier Assemblages Phases A- J, OIP LXI. Chicago.

BURKE, B. 1997.

"The Organization of Textile Production on Bronze Age Crete" TEXNH Craftsmen, Craftswomen and Craftsmanship in the Aegean Bronze Age, Aegaeum 16 (Ed. R. Laffineur, P.P. Betancourt). Belgium: 413-422.

BURKE, B. 2010.

"Textiles", The Oxford Handbook of the Bronze Age Aegean (Ed. E.H. Cline). Oxford: 430-442.

CHERRY, J. F./ DAVIS, J. L. 2007.

"The Other Finds", Excavations at Phylakopi in Melos 1974-1977 (Ed. C. Renfrew). Athens: 401-437.

COIRTOIS, J.-C. 1984.

Alasia III, Les Objects Des Niveaux Stratifiés D'Enkomi, Fouilles C.F.-A. Schaeffer 1947-1970. Paris.

COLLON, D./ SYMINGTON, D. 2007.

"Miscellaneous Clay Artefacts", Excavations at Kilise Tepe, 1994-98 From Bronze Age to Byzantine in western Cilicia (Eds. N. Postgate/D. Thomas). London: 449- 468.

ÇİLİNGİROĞLU, A./ DERİN, Z./ABAY, E./ SAĞLAMTİMUR, H./ KAYAN, İ. 2004.

Ulucak Höyük Excavations Conducted Between 1995 and 2002. Belgium.

DARGA, A. M./ SİVAS, T./ SİVAS, H. 2003

"2001 Yılı Şarhöyük/Dorylaion Kazısı ve Karatuzla Nekropolü Temizlik Çalışmaları", 24. Kazı Sonuçları Toplantısı 2: 47-58.

DIKAIOS, P. 1969.

Enkomi Excavations 1948-1958. Volume IIIa. Mainz am Rhein.

DÖNMEZ, Ş./ NAZA-DÖNMEZ, E. E. 2010.

"Oluz Höyük 2007 Yılı Çalışmaları", Kašku Ülkesi'nin Önemli Kenti Amasya-Oluz Höyük 2007 ve 2008 Dönemi Çalışmaları Genel Değerlendirmeler ve Sonuçlar (Ed. Ş. Dönmez). Ankara: 21-33.

DÖRPFELD, W. 1902.

Troja und Illion I: Ergebnisse der Ausgrabungen in den Vorhistorischen und Historischen Schichten von Illion 1870-1894. Athen.

DURU, R. 2010.

Gedikli Karahöyük II (Çömlekçilik ve Küçük Buluntular) Prof. Dr. U. Bahadır Alkım'ın Yönetiminde 1964-1967 Yıllarında Yapılan Kazıların Sonuçları. Ankara.

ENEGREN, H.L. 2000.

"Craft Production at Knossos-Raw Materials and Finished Goods-the Linear B Evidence", Trade and Production in Premonetary Greece: Acquisition and Distrubution of Raw Materials and Finished Products (Eds. C. Gillis/C. Risberg/B. Sjöberg). Jonsered: 29-42.

ERKANAL, H. 2008.

"Geç Tunç Çağı'nda Liman Tepe", Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü 10. Kuruluş Yılı Etkinliği: Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar (Eds. A. Erkanal-Öktü/S. Günel/U. Deniz). Ankara: 91-100.

EVELY, D. 1984.

"The Other Finds", The Minoan Unexplored Mansion at Knossos (Ed. M. R. Popham). Oxford: 223-261.

EVELY, R. D. G. 2000.

Minoan Crafts: Tools and Techniques An Introduction. Jonsered.

EVELY, D. 2006.

"Small Finds", Lefkandi IV, The Late Helladic IIIC Settlement at Xeropolis (Ed. D. Evely). London: 265-303.

EVELY, D. /JONES, R. 1999.

Fresco: A Passport Into the Past Minoan Crete Through the Eyes of Mark Cameron. Athens.

GARSTANG, J. 1953.

Prehistoric Mersin Yümük Tepe in Southern Turkey, Oxford.

GLEBA, M./CUTLER, J. 2012.

"Textile Production in Bronze Age Miletos: First Observations", KOSMOS: Jewellery, Adornment and Textiles in the Aegean Bronze Age, Aegaeum 33 (Eds. M. Nosch/R. Laffineur). Belgium: 113- 119.

GOLDMAN, H. 1956.

Excavations at Gözlükule, Tarsus, From Neolithic through the Bronze Age. Princeton.

GREGERSEN, M. L. B. 1997.

"Pylian Craftsmen: Payment in Kind / Rations or Land ?", TEXNH Craftsmen, Craftswomen and Craftsmanship in the Aegean Bronze Age, Aegaeum 16 (Eds. R. Laffineur/P. P. Betancourt). Belgium: 397-405.

GUNTER, A. C. 1991.

Gordion Excavations Final Reports III The Bronze Age (Ed. E. L. Kohler). Philadelphia.

GUZOWSKA, M./ BECKS, R. 2005.

"Who was Weaving at Troia? On the Aegean Style Loomweights in Troia VI and VIIa", EMPORIO Aegeans in the Central and Eastern Mediterranean, Aegaeum 25 (Eds. R. Laffineur/E. Greco). Belgium:279-286.

GÜNEL, S. 2003.

"Aydın ve Muğla İlleri 2001 Yılı Yüzey Araştırmaları", 20. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2: 113- 126.

GÜNEL, S. 2004.

"Aydın ve Muğla İlleri 2002 Yılı Yüzey Araştırmaları", 21.Araştırma Sonuçları Toplantısı 1:235-335.

GÜNEL, S. 2006.

"Çine-Tepecik Höyüğü 2004 Yılı Kazıları", 27. Kazı Sonuçları Toplantısı 1: 19- 28.

GÜNEL, S. 2008.

"Çine-Tepecik Höyük 2006 Yılı Kazıları", 29. Kazı Sonuçları Toplantısı 1: 73-91.

GÜNEL, S. 2011.

"Çine-Tepecik Geç Tunç Çağı Yerleşimi", Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler 32: 1- 8.

GÜNEL, S. 2014.

"MÖ 2. Binde Çine-Tepecik Yerleşmesinin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri ve Katkıları", Armağan Erkanal'a Armağan Anadolu Kültürlerine Bir Bakış (Eds. N. Çınardalı-Karaaslan/A. Aykurt/N. Kolonkaya-Bostancı/Y. H. Erbil). Ankara: 243-256.

GÜNEL, S./HERBORDT, S. 2010.

"Ein Hethitischer Siegelabdruck aus Çine-Tepecik", Archäologischer Anzeiger heft 1: 1-11.

HALDANE, C. 1993.

"Direct Evidence for Organic Cargoes in the Late Bronze Age", World Archaeology 24/ 3: 348-360.

HARRISON, T.P. 2010.

"The Late Bronze/Early Iron Age Transition in the North Orontes Valley", Societies in Transition Evolutionary Processes in the Northern Levant between Late Bronze Age II and Early Iron Age papers presented on the occasion of the 20th anniversary of the new excavations in Tell Afis (Ed. Fabrizio Venturi). Bologna: 83-103.

HOMEROS 2009.

İlyada (Çev. A. Erhat/A. Kadir). İstanbul.

HOMEROS 2010.
Odysseia (Çev. A. Erhat/A. Kadir). İstanbul.

HOOD, S. 1951.
"Excavations at Tabara el Akrad, 1948-49", Anatolian Studies 1: 113-147.

HOOD, S. 1982.
Excavations in Chios 1938-1955: Prehistoric Emporio and Ayio Gala. Vol. II. London.

HUBBARD, R. N. L. 1979.
"Appendix 2: Ancient Agriculture and Ecology at Servia" içinde M. Wijnen, C. Ridley, K. A. Wardle, R. N. L. Hubbard, J. P. N. Watson, R. E. Jones "Rescue Excavations at Servia 1971-1973: A Preliminary Report", The Annual of the British School at Athens 74: 226-228.

JOUKOWSKY, M. S. 1986.
Prehistoric Aphrodisias An Account of the Excavations and Artifacts Studies. Belgique.

KARA, Ç. 2010.
Eski Bir Dokumacı Köyün İzinde. Eskişehir.

KARAGEORGHİS, V. 2000.
"Cultural Innovations in Cyprus Relating to the Sea Peoples", The Sea Peoples and Their World: A Reassessment (Ed. E.D. Oren). Philadelphia: 255-281.

KEITH, K. 1998.
"Spindle Whorls, Gender, and Ethnicity at Late Chalcolithic Hacinebi Tepe", Journal of Field Archaeology 25/ 4: 497-515.

KİLLEN, J. T. 1964.
"The Wool Industry of Crete in the Late Bronze Age", The Annual of the British School at Athens 59: 1-15.

KOŞAY, H. Z. 1938.
Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı 1936'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor. Ankara.

KÖRTE, A. 1899.
"Kleinasiatische Studien IV. Ein Altphrygischer Tumulus bei Bos-öjük (Lamunia)", Mitteilungen des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung XXIV: 1- 45.

LAMB, W. 1936a.
Excavations at Thermi in Lesbos. Cambridge.

LAMB, W. 1936b.
"Excavations at Kusura near Afyon Karahisar", Archaeologia LXXXVI: 1- 64.

LAMB, W. 1937.
"Excavations at Kusura near Afyon Karahisar II", Archaeologia LXXXVII: 217- 273.

LASSEN, A.W. 2014.
"Wool in Anatolia in the Old Assyrian Period", Wool Economy in the Ancient Near East and the Aegean: From the Beginnings of Sheep Husbandry to Institutional Textile Industry (Eds. Breniquet/Michel, C.). Oxford: 255-264.

LASSEN, A.W. 2015.
"Weaving with Crescent Shaped Loom Weights. An Investigation of a Special Kind of Loom Weight", Tools and Textiles: Texts and Context: Textile Production in the Aegean and Eastern Mediterranean Bronze Age (Eds. E. Andersson Strand/M.-L. Nosch). Oxford: 135-145.

LLOYD, S. 1972.
Beycesultan vol. III, Part I, Late Bronze Age Architecture. Great Britain.

LLOYD, S./ GÖKÇE, N. 1951.
"Excavations at Polatlı", Anatolian Studies 1: 21- 62.

MANUELLI, F. 2010.
"Geç Bronz Çağı", Yümüktepe, Dokuzbin Yıllık Yolculuk (Eds. I. Caneva/G. Köroğlu). İstanbul: 57-64.

MÅRTENSSON, L./ NOSCH, M./ STRAND, E. A. 2009.
"Shape of Things: Understanding a Loom Weight", Oxford Journal of Archaeology 28/4: 373-398.

MAUEL, S. 2012.
"Summarizing Results of a New Analysis of the Textile Tools from the Bronze Age Settlement of Kastanas,

Central Macedonia", KOSMOS: Jewellery, Adornment and Textiles in the Aegean Bronze Age, Aegaeum 33 (M. Nosch, R. Laffineur). Belgium: 139-144.

MERİÇ, R. 2003.
"Excavations at Bademgediği Tepe (Puranda) 1999-2002: A Preliminary Report", Istanbuler Mitteilungen 53: 79-98.

MURRAY, A. 1995.
"The Middle and Late Bronze Age Small Objects", Beycesultan vol. III, Part II, Middle and Late Bronze Age Small Objects (Ed. J. Mellaart, A.Murray). Oxford: 113-191.

NIXON, L. 1999.
"Women, children, and Weaving", MELETEMATA Studies in Aegean Archaeology Presented to Malcolm H. Wiener As He Enters His 65th Year, Aegaeum 20, (Ed. P.P. Betancourt, V. Karageorghis, R. Laffineur, W. Niemeier). Belgium: 561-567.

NORDQUIST, G. C. 1987.
A Middle Helladic Village Asine in the Argolid. Uppsala.

NOSCH, M. L. B. 2000.
"Acquisition and Distribution: ta-ra-si-ja in the Mycenaean Textile Industry", Trade and Production in Premonetary Greece (Ed. C. Gillis, B. Sjoberg, C. Risberg). Jonsered: 43- 61.

OBLADEN-KAUDER, J. 1996.
Die Kleinfunde Aus Ton, Knochen und Metall, Demircihüyük Die Ergebnisse Der Ausgrabungen 1975-1978, Demircihüyük Band IV, Die Kleinfunde (Ed. M. Korfmann). Mainz.

VON DER OSTEN, H.H. 1937a.
The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Researches in Anatolia, Part I, OIP 28. Chicago.

VON DER OSTEN, H. H. 1937b.
The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Researches in Anatolia, Part II, OIP 29. Chicago.

VON DER OSTEN, H.H./ SCHMIDT, E.F. 1932.
The Alishar Hüyük Season of 1927, Part II, Researches in Anatolia, OIP VII. Chicago.

ÖBRINK, U. 1979.
Hala Sultan Tekke 5, Excavations in Area 22 1971-1973 and 1975-1978. Göteborg.

ÖZGÜÇ, T. 1950.
Kültepe Kazısı Raporu 1948. Ankara.

ÖZTAN, A. 2001.
"1998-1999 Acemhöyük Kazıları", 22. Kazı Sonuçları Toplantısı 1: 119-129.

ÖZTAN, A. 2003.
"2001 Yılı Acemhöyük Kazıları", 24. Kazı Sonuçları Toplantısı 1: 39-49.

PAVÚK, P. 2012.
"Off Spools and Discoid Loom-Weights: Aegean-Type Weaving at Troy Revisited", KOSMOS: Jewellery, Adornment and Textiles in the Aegean Bronze Age, Aegaeum 33 (Ed. M. Nosch, R. Laffineur). Belgium: 121-130.

RAHMSTORF, L. 2003.
"Clay Spools from Tiryns and Other Contemporary Sites: An Indication of Foreign Influence in LHIIIC?", The 2nd International Interdisciplinary Colloquium: The Periphery of the Mycenaean World (Ed. N. Kyparissi-Apostolika, M. Papakonstantinou). Athens: 397- 415.

RAHMSTORF, L. 2005.
"Ethnicity and changes in weaving technology in Cyprus and the eastern Mediterranean in the 12th century BC", Cyprus: Religion and Society from the Late Bronze Age to the End of the Archaic Period. Proceedings of an International Symposium on Cypriote Archaeology (Ed. V. Karageorghis, H.Matthäus, S.Rogge). Möhnesee: 143-169.

RAHMSTORF, L. 2008.
Kleinfunde aus Tiryns, Terrakotta, Stein, Bein und Glas/Fayence vornehmlich aus der Spätbronzezeit, Tiryns XVI. Wiesbaden.

RAHMSTORF, L. 2011.
"Handmade pots and crumbling loomweights: 'Barbarian' elements in the eastern Mediterranean in the last quarter of the 2nd millennium BC.", On cooking pots, drinking cups, loomweights and ethnicity in Bronze Age Cyprus and neighbouring

regions (Eds. V. Karageorghis/O. Kouka). Nicosia: 315-330.

SCHMIDT, H. 1902.

Heinrich Schliemann's Sammlung, Trojanischer Altertümer. Berlin.

SCHMIDT, K. 2002.

Norşuntepe Kleinfunde II Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas. Mainz am Rhein.

SEEHER, J. 2011.

"The Plateau: The Hittites", The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10,000-323 B.C.E. (Eds. S.H. Steadman/G. McMahon). Oxford: 376-392.

SIENNICKA, M. 2012.

"Textile Production in Early Helladic Tiryns", KOSMOS: Jewellery, Adornment and Textiles in the Aegean Bronze Age, Aegaeum 33 (Eds. M. Nosch/R. Laffineur). Belgium: 65-75.

SİPAHİ, T./ EDİZ, İ. 2008.

"2006 Yılı Boyalı Höyük Kazısı", 29. Kazı Sonuçları Toplantısı 3: 505-514.

SMITH, J.C. 2000.

"The Spinning and Weaving Implements", Servia I Anglo-Hellenic Rescue Excavations 1971-73 (Eds. C. Ridley/K.A. Wardle/C.A. Mould). Oxford: 207-248.

SMITH, J.S. 2009.

Art and Society in Cyprus From The Late Bronze Age Into The Iron Age. New York.

SUMMERS, G.D. 1993.

Tille Höyük 4. The Late Bronze Age and The Iron Age Transition. Ankara.

SWEENEY, N.M. 2014.

Community Identity and Archaeology Dynamic Communities at Aphrodisias and Beycesultan. Ann Arbor.

ŞİMŞEK, C. 2009.

"2007 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları", 30. Kazı Sonuçları Toplantısı 2: 409-436.

ŠTOLCOVÁ, T. B. / GRÖMER, K. 2010.

"Loom-Weights, Spindles and Textiles-Textile Production in Central Europe from the Bronze Age to the Iron Age", North European Symposium for Archaeological Textiles X, (Eds. E. Andersson Strand/M. Gleba/U. Mannering/C. Munkholt/M. Ringgard). Oxford: 9-20.

TÜTÜNCÜLER, Ö. 2004.

"MÖ 2. Bin Liman Tepe Dokuma Aletleri", I.-II. Ulusal Arkeolojik Araştırma Sempozyumu, Anadolu ek dizi no:1: 287-295.

TZACHILI, I. 2008.

"Weaving at Akrotiri, Thera: Defining Cloth-Making Activities as Social Process in a Late Bronze Age Aegean Town", Ancient Textiles Production, Craft and Society, Proceedings of the First International Conference on Ancient Textiles, held at Lund, Sweden, and Copenhagen (Eds. C. Gillis/Marie-Louise B. Nosch). Oxford: 189-196.

WACE, A.J.B./ HEURTLEY, W.A./ LAMB, W./ HOLLAND, L.B./ BOETHIUS, C.A. 1921-23.

"The Report of the School Excavations at Mycenae, 1921-1923", The Annual of the British School at Athens 25: 1-434.

YAĞCI, R. 2008.

"The In/visible Presence of the Sea Peoples in Cilicia", Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü 10. Kuruluş Yılı Etkinliği: Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar (Ed. A. Erkanal-Öktü/S. Günel/U. Deniz). Ankara: 233-240.

YAKAR, J. 2006.

"Dating the Sequence of the Final Destruction/ Abandonment of LBA Settlements: Towards a Better Understanding of Events that led to the Collapse of the Hittite Kingdom", Struktierung und Datierung in der hethitischen Archäologie, Structuring and Dating in Hittite Archaeology, BYZAS 4 (Eds. D. P. Mielke/ Ulf-Dietrich Schoop/J. Seeher). İstanbul: 33-51.

YAKAR, J. 2007.

Anadolu'nun Etnoarkeolojisi. İstanbul.

YASUR-LANDAU, A. 2010a.

"Levant", The Oxford Handbook of The Bronze Age Aegean (Ed. E.H. Cline). New York: 832-848.

YASUR-LANDAU, A. 2010b.

The Philistines and Aegean Migration at the end of The Late Bronze Age. Cambridge.

YILMAZ, D. (Baskıda).

"Late Bronze Age Textile Tools from Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) and Their Aegean Connections", Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.